

פולין: הרע במיעוטו?

גיע להסדר סביר עם מנהיג סולידאריות, לך ואלנסה. דבים רואים ביארוואלסקי רפורמטור אמיתי, ליברל ואנטי-טוטליטריסטי, ומצביעים, כהכחה, על צעדיו נגד גיירק וחבריו. הטיפול בהלם של הגנרל נראה בעיניהם כפתיחה מעמדית-כוח לחלוקת העוצמה הפוליטית עם סולידאריות ועם הכנסיה, מבלי לערער את ההגמוניה של המפלגה ואת הניקיה לברית-המועצות. לאסכולה זו יש נטייה להשוות את יארוואלסקי למנהיג ההונגרי יאנוש קאדאר, שעלה לשלטון על הכידונים הסובייטיים, שייחף פעולה בחיסול קודמו אימרה נאג', אך הפך בהדרגה למנהיג הקומוניסטי הפופולארי ביותר במזרח-אירופה. הנתבי ההונגרי נראה ברגע זה כדרך ההצלחה היחידה לפולין.

ההתייעצויות הקדחתניות בנאט"ו אחרי צעדו הדראסטי של יארוואלסקי הצביעו על אי-יכולתו לכל צעד צבאי מערבי באיזורים המוכרים כשיטחיה-השפעה סובייטיים. בעניין זה לא חוללו הניצנים של רונאלד רגן כל שינוי, ואת המיליטאנטיות האנטי-סובייטית שלהם הם מגלים בעיקר בעולם השלישי.

לכן, סבורים המשקפים, עשוי יארוואלסקי לצאת מהמשבר בכבוד. הגינוי הטיבעי לצעדיו מלווה בתחרושה, שיתכן שהעולם צפה לא בשיאה של טרגדיה לא-מית מועזת, אלא בגילוי של דיכוי זכויות האדם, שהוא, בהקשר הפולני העכשווי, הרע במיעוטו.

זימבאבוה:

תלמדו מהלבנים

ראש ממשלת זימבאבוה, רוברט מוגאבה, שיפר אומנם במקצת את יחסיו הצוננים עם הסובייטים, אבל הוא עדיין ניטראליסט מושבע. הוא נשאר חשדני בכל הנוגע למגמות של ברית-המועצות, אך רואה את סיוע שמגישים הסובייטים למדינות העימות עם דרום-אפריקה בחיוב רב.

מוגאבה לא הגיב על הצהרותיו של שרה-ביטחון הי

מנהיג-זימבאבוה מוגאבה בעיות במשפחה הלוחמת

ישראלי, שהגדיר את זימבאבוה כגוררה סובייטית. קשה להבין מדוע מחפש לו שרון אויבים בכל מחיר. ישראל הפכה בתיברית גלויה של מעצמת האפרטהייד, והיא לא תמצא לה שותפים בקרב המדינות המתקדמות באפריקה.

חלק ממאבקו של מוגאבה לאחדות לאומית זכה בהצלחה, והוא ללא ספק גבר על יריבו הפרו-סובייטי, ג'ושע אנקומו. עם זאת הוא מנסה כמיטב יכולתו למתן את היריבות השבטית העזה השוררת בארצו.

השבוע כינס מוגאבה את ועידת מפלגתו - זאנו - כדי להעלות על נס את האחדות הלאומית השוררת בקרב הלבנים. מדוע יכולים הלבנים בזימבאבוה, שנת לקטו לכאן מכל ארצות-האירופה, לגלות אחדות על בסיס צבע עורם הלבן, ואנו נכשלים במשימה זו? - שאל מוגאבה. בנאום "ציוני", המזכיר את הטפותיו של דוד בן-גוריון למיווג-גלויות, קרא מוגאבה לביטול כל ההבדלים האזוריים והשיבטיים בין השחורים בזימבאבוה. תפקידו אינו קל. הרדיקלים במפלגתו מותחים ביקורת על מדיניותו המתונה מדי. השבוע הודיע אחד מיריביו, השר לענייני רשויות מקומיות, אדיסון זובונגו, שמפלגתו זאנו תקים עיתונים מתחרים לכלי-התיקורת הממלכתיים, "השורצים ריאקציונריים". מוגאבה יצטרך להקדיש מאמצים רבים להילחם בקריאת-תגר זו. שבאה מאחד מטובי אנשיהגרילה במשפחה הלוחמת של מיפ-לגת-השילטון.

פעילי סולידאריות. הפולנים הם רעבי-חופש וקשה לפ-צות אותם ברמת-יחיים גבוהה, כפי שנעשה בצ'כוסלובקיה ובמזרח-גרמניה. המצב הכלכלי בפולין, מורשת המנגנון הסטאליניסטי-למחצה של אדוארד גיירק, גם לא איפשר את סיפוק צרכיו הכלכליים של העם הפולני. **מחסור במזון.** בפולין שורר מחסור כרוני במזון, משום שהחקלאות כושלת מחוסר מיכון. מעגל קסמים זה, והחוב הלאומי האדיר, דירדרו את המטבע הפולני, שירד פי 20 לעומת הדולר בשנה וחצי האחרונות. כל צעדי המישטר נגד השוק השחור המשתולל נכשלו. פול-נים שאין להם סחורות, או מטבע קשה, כבלו מקשיים כלכליים, הגובלים ברעב בנוסח שנות ה-40.

לכך נוסף החוב החיצוני של פולין. הרפתקתיה-החיי עוש של גיירק עלו מיליארדים, וכשלה. השבוע העריכו מקורות מערב-גרמניים את החוב הכללי של פולין ב-27 מיליארד דולר. בימים אלה נשמו חוגים פינגסטיים במערב לרווחה, כשפולין סילקה את הריבית על חלק מהחוב, בסך חצי מיליארד דולר. המ"מ על תשלום 2.5 מיליארד דולר נוספים הופסק בינתיים. הפולנים חוש-

שים שחוגים כלכליים במערב שמחים, בעצם, על כך שהמשבר הפוליטי יעניק להם תירוץ להמשיך וללחוק בנוקשות על פולין להחזיר את חובותיה במדויק. המע-רב-גרמנים כבר הודיעו לפולין שסיבסוד החובות מהווה מעמסה כבדה על התקציב הפדראלי. עד אפריל מצפה בן להחזרת לפחות מיליארד דולר. לחץ דומה מופעל על פולין גם מארצות-הברית.

כל המיספרים האלה מחזירים ממש לעומת התחזיות לעשור הקרוב. היומון הבריטי הכלכלי המהימן, פייוונש טיימס, חישב ומצא שעד 1990 זקוקים הפולנים למימון של 85 מיליארד דולר, כדי לצאת מהקשיים הכלכליים החמורים שלה. אין כמעט כל סיכוי שפולין תוכל לקבל סכום עתק זה ממקור כלשהו.

קאדאר החדש? משקפים אופטימיים יותר מת-נאים שהגנרל יארוואלסקי יצליח, בסופו של דבר, לה-

קשה להתווכח עם מי שרואה בשליטה הצבאי של פולין, הגנרל וויצ'ך יארוואלסקי, את נציגו של שילטון דיכוי. ראש-הממשלה, שר ההגנה ומזכיר-המפלגה הקים מעין חונטה צבאית, הכוללת 15 גנרלים ו-5 קולונלים, ביטל את כל החירויות הפוליטיות בארצו, סגר עיתונים, אסר על פעילותם של איגודים מיקצועיים, איגודי-סטודנטים ואיגודי עיתונאים.

דיקטטור ירוואלסקי בין סטאליו לדובצ'ק

פולין שחרת-החופש מצויה תחת מישטר צבאי משי-פיל, כמעט שטח כבוש. במצב דברים כזה מתי-עורר הצורך להסביר את התגובה המתונה-יחסית במערב. לא רק ראש-ממשלת מערב-גרמניה, הלמוט שמידט, הגיב בקור-רוח וראה בפעולותיו של יא-רוואלסקי עניין פולני פני-מי. גם ראש-ממשלת אוס-טריה, אנטי-קומוניסט מוש-בע כברוננו קרייסקי, פיר-סם תגובה זהה.

גם התגובה האמריקאית היתה דיפלומטית וזהירה. שרה-ההגנה של ארצות-הברית, קאספר ויינברגר, כמעט שנשם לרווחה ב-פומבי. בעיניו חשובה יותר מניעת הפלישה הסובייטית כן אמר, פחות או יותר, מאשר טיב המישטר בפולין. גם שרה-החוץ אלכסנדר הייג.

התגובה זו יש מניעים הנוצרים במדינות גלובאליות ובמעמדו של המערב כנושה של פולין. משקפים רצי-ניים במערב הבינו, אמנם, את ההתלבטויות הסובייטיות שמנעו פלישה עד כה. ברית-המועצות הבינה שהפעלת צבא סובייטי נגד פולין תביא לקרע בינה ובין מערב-אירופה, לחיסול חילוקי-הדיעות בין האירופיים ובין אר-צות-הברית ואולי לקץ התנועה ההמונית נגד הטילים הגרעיניים האמריקאיים באירופה. היא גם היתה מעוני-ינת בהמשך הקשרים הכלכליים עם אירופה, ובעיקר בהשלמת בנייתו של צינור-הגזא סביביר לארצות-השוק, בעזרת הון מערב-גרמני. כולם היו מעוניינים, בעצם, שפולין תפתור בעצמה את בעיותיה.

היה ברור למדי, שתהליך הרדיקליזציה, המובן והי מוצדק על-יפי כל שיקול אידיאולוגי-עקרוני, יגרום גם למשיגים טקטיים של סולידאריות. האיגוד המיקצועי הענקי הפך מיפלגה פוליטית לכל דבר, מבלי שיהיה לו הנסיון הפוליטי והיכולת האירגונית להתמודד עם המי-לגה הקומוניסטית. למעשה, ניהלה המפלגה תחרות עם סולידאריות על ביצוע הרפורמות. במירון זה נכשלה המיפלגה. היא ביצעה, אמנם, רפורמות מרחיקות-לכת, חסרות-תקדים בעולם הקומוניסטי מאז אלכסנדר דובצ'ק ב-1968, אבל לא עמדה באתגרים ובדרישות שהציבו

לא כולם מטומטמים

ובכן, מסתבר שניא מצריים, מוחמד חוסיני מובארכ, מסרב ליפול במלכודת של מנחם בגין ו-אריק שרון. ההכרזה שלו, הסופר-מתונה, שאם סוריה תפתח במלחמה - זה עניינה, משקפת עובדה אחת ברורה: מובארכ הבין היטב את מיש-חקה של ממשלת-ישראל.

מבחינה רישית יתכן, שהביקורת על מצריים בעולם הערבי היא מוצדקת. התחושה, שבוטאה השבוע בשידורי רדיו ירדן בשפה האנגלית היא, שמצריים מעניקה לגיטימציה לממשלה התוקפנית ביותר בתולדות מדינת-ישראל.

אלא שקשה להתעלם, דווקא בשעה זו, משיקולי הריאלי-פוליטיק של מובארכ. אין ספק שאחרי ה-25 באפריל 1982 יתייצב מנחם בגין לפני מצריים אח-רת. מובארכ יבליג, יחרוק שן, יבלע את כל העל-בנות, אפילו את הביקורת המוצדקת והמובנת, ובלבד שיוכל להפגין קבל-עולם שהוא הוריד את ימית ואת ישובי הפיתחה, וקיצל לידיו את כל השטח.

חרף כל הטענות ההגיוניות והצודקות נגד מדי-ניות הפנים והחוץ של אנוור אל-סאדאת המנוח, הוא היה המדינאי הערבי הראשון שהשכיל להת-מודד עם המדיניות הישראלית באמצעים מדיניים. מובארכ לא מוכן לשמוט מידי ברגע האחרון את כל הישגיו קודמו.

השלום - גם עם מצריים - נקבר כמעט סו-פית בהחלטה המטורפת על סיפוח הרמה הסורית. אבל את העיתוי יבחר נשיא מצריים ולא בגין. למובארכ אין ספק בקו המדיני שינקוט במאי '82.

נשיא-מצריים מובארכ מדיניות מול בגינים

הוא גם יודע שיוכה לא רק בתמיכת מערב-אירופה ומדינות ערב הפרו-מערביות, אלא גם בגיבוי מלא של ארצות-הברית.

כל הקלפים מצויים בידי מובארכ. לבגין תישאר החלטה בלתי-מיציאותית, חוק בלתי-חוקי לפי כל כללי המישפט הבינלאומי, ונאום היסטרי בכנסת. היה לו הישג אחד - הוא הוכיח לכל המדינה את אפסותה המוחלטת של מיפלגת העבודה. הי מחיר הוא סיכון מדיני וביטחוני על עתידה ושל-מה של ישראל.